

Analiza Danych Podstawy Statystyczne (ADPS)

Laboratorium 1

Organizacja zajęć

- 4 bloki zajęć laboratoryjnych (2 x 1,5h każdy).
- Zajęcia podlegają ocenie (0-5 pkt).
- Adresy e-mail prowadzących:

konrad.jedrzejewski@pw.edu.pl

M.Rupniewski@elka.pw.edu.pl

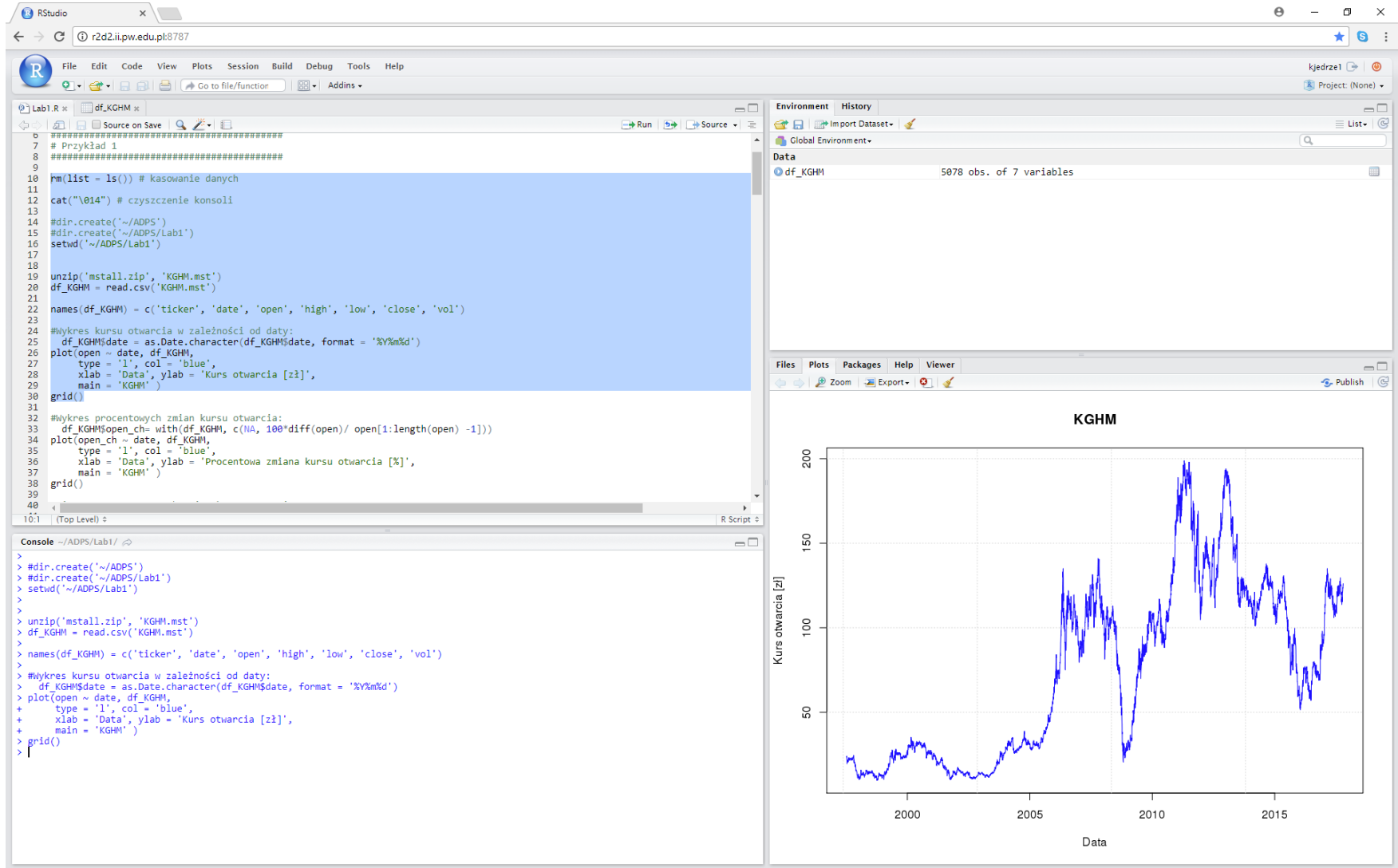
Pakiet R

- R jest pakietem (środowiskiem) i językiem programowania przeznaczonym do zaawansowanych obliczeń statystycznych.
- Bezpłatny.
- Platformy: Windows, Linux, Unix, MacOS.
- Język R jest językiem interpretowanym, a nie kompilowanym.
- Źródła: <http://www.r-project.org>
- Pakiety.
- CRAN (*Comprehensive R Archive Network*).

RStudio

- Zintegrowane środowisko programistyczne (IDE) do R, zawierające m.in.
 - konsolę,
 - edytor wspomagający pisanie kodu (syntax-highlighting) i debuggowanie kodu,
 - okno podglądu danych i historii,
 - okno pomocy, podglądu plików, zarządzania pakietami R, wyświetlania rysunków.
- Źródła: <https://www.rstudio.com>

RStudio

Środowisko

- Pomoc
 - `?nazwa_funkcji`, **help**(nazwa_funkcji) - np. `?c`, `help(c)`
 - `??fraza`, np. `??predict`
 - `example(nazwa_funkcji)`, np. `example(plot)`
 - zakładka Help w RStudio
- Wywołanie funkcji
 - `nazwa_funkcji(arg1, arg2, arg3 = wartość)`
- Znak komentarza **#**
- Przydatne funkcje
 - **ls()**, **rm()**, `rm(list = ls())`, **print**('napis'), **print**(dane)
- Katalog roboczy
 - **getwd()**, **setwd**('nazwa_katalogu'), **dir()**

Typy danych

- Numeryczny

- 2.345

- 3.5e-15

- Znakowy

- 'a', 'abc', \n, \t

- Logiczny

- TRUE\T, FALSE\F

- Zespólny

- $x = 2 + 3i$

Mod(x), Arg(x), Re(x), Im(x)

Struktury danych

- Wektor (ang. *vector*)
- Czynn timer (ang. *factor*)
- Ramka (ang. *data frame*)
- Lista (ang. *list*)
- Tablica (ang. *array*)

Wektor

■ Tworzenie

- `x = c(1,4,6,-3), x <- c(1,5,6,-3), x = c('bdb', 'db', 'dst', 'bdb')`

- `x = c(TRUE,FALSE,TRUE, TRUE) ; x = c(T,F,T,T)`

■ Indeksowanie wektorów

- `y = x[3], y = x[2:4], y = x[c(1,3)]`

■ Operator :

- `x = 1:10, x = 10:1`

■ seq(), rep()

- `x = seq(0, 5, by = 0.25), x = seq(5, 0.5, length = 10)`

- `x = rep(c(1,2,3), 4), x = rep(c(1,2,3), each = 4)`

■ Deklarowanie

- `x = c(), w = vector('logical', 10)`

Czynnik

- Czynnik jest strukturą przechowującą oprócz szeregu danych informacje o powtórzeniach takich samych wartości oraz zbiorze unikalnych wartości.
- `factor()`
 - `faktor1 = factor(c(2,3,4), levels = 1:5)`
 - `oceny = factor(c('bdb', 'dst', 'db', 'dst', 'bdb', 'ndst', 'db'))`
- `levels()`
 - `levels(oceny)`
- `table()`
 - `table(oceny)`

Lista

- Lista (list) jest uporządkowanym zbiorem elementów różnego typu.
 - Lista = **list**('Jan', 'Kowalski', 1990, 'Warszawa', 'TRUE')
 - Lista = **list**(imie = 'Jan', nazwisko = 'Kowalski', rok_ur = 1990, zam = 'Warszawa', stud = 'TRUE')
- Wybór z listy
 - Lista\$nazwisko
- Dodawanie
 - Lista\$imie[2] = 'Jakub'; Lista\$nazwisko[2] = 'Nowak'; ...
 - Lista2 = **list**(imie = c('Jan','Piotr'), nazwisko = c('Kowalski', 'Nowak'), rok_ur = c(1991,1995), zam = c('Warszawa','Poznan'), stud = c(T,F))
 - Lista2\$rok_ur[1]
 - Lista2[[4]][2]

Ramka

- Ramka (data frame) jest macierzą, w której poszczególne kolumny mogą zawierać wartości różnego typu.
 - `ramka = data.frame(LETTERS[1:6], seq(10, 60, by = 10), seq(10, 60, by = 10) > 35)`
 - `names(ramka) = c('Litera', 'Punkty', 'Punkty > 35')`
- Wybór z ramki
 - `ramka[3,]; ramka[,2]`
 - `ramka$Punkty`
 - `ramka$Litera[2]`
 - `ramka$'Punkty > 35'`

Tablica

- Tablica jest wektorem zawierającym dodatkowe dane określające uporządkowanie elementów w tablicy.
- Tworzenie tablic
 - `x = 1:20; dim(x) = c(4,5)`
 - `x = matrix(1:20, 4, 5)`
 - `x = array(1:20, c(4,5))`
- Nazwy kolumn/wierszy
 - `dimnames(x) = list(letters[1:4], LETTERS[1:5])`
- `attributes(x)`, `summary(x)`
- Łączenie macierzy/wektorów `rbind()`, `cbind()`
 - `x = rbind(1:3, 4:6); y = cbind(1:3, 4:6)`
- Indeksowanie
 - `x[2, 3]`, `x[1:2, 2:3]`, `x[2,]`, `x[,3]`

Wykresy

■ Podstawowe funkcje

- `x = seq(0, 2*pi, by = 0.01); y = sin(x)`
- `plot(x, y, type = 'l', xlab = 'opis x', ylab = 'opis y', main = 'tytul')`
- `plot(y ~ x, type = 'l')`
- `plot(kolumna_1 ~ kolumna3, nazwa_ramki)`
- `points()`, `lines()` - kolejne dane/linie na wykresie
- `hist(rnorm(1000))`
- `pie(1:6, labels = LETTERS[1:6])`

■ Pożyteczne funkcje

- `grid()`
- `legend()`

Programowanie w R

- Instrukcja warunkowa
- Pętle
- Funkcje
- Skrypty

Instrukcja warunkowa

- **if**(warunek) {wyrażenie}
 - `x = 3; y = 2`
 - `if(x>y) {`
 `paste('x =', x, 'jest wieksze od y =', y) }`
- **if**(warunek) {wyrażenie1} **else** {wyrażenie2}
- **ifelse**(warunek, yes, no)
 - `ifelse(x > y,`
 `{ paste('x =', x, 'jest wieksze od y =', y) },`
 `{ paste('x =', x, 'jest mniejsze lub rowne y =', y) })`
- **switch**()
- Operatory logiczne:
 - `&, |, !, xor(x,y), ==, !=, <, >, <=, >=, isTRUE(x), &&, ||.`

Pętle

- **for**(zmienna **in** zbiór_wartości) {wyrażenie}
 - for(k in 1:10) {
 - print(k)
 - }
- **while**(warunek) {wyrażenie}
- **repeat** {wyrażenie}
- **break, next**

- **with**(dane, wyrażenie, ...)
- **apply()**, **replicate()**

Funkcje

- `nazwa_funkcji = function(arg1, arg2, arg3 = wartość)`
`{ciało funkcji}`
- Zwracane wartości - ostatnia linia
- `return()`
- `stop()`
- `warning()`

Wczytywanie i zapisywanie danych

- Pobieranie z plików i zapisywanie:
 - `dane = scan('c:/plik.txt')`
 - `dane = read.table('plik.txt', header = T)`
 - `dane = read.csv('Zeszyt1.csv', sep = ';', header = T, dec = ',')`
 - `write(x, 'plik.txt')`
 - `write.table(dane, file = 'plik.txt'), write.csv()`
- Zmiana nazw kolumn, wierszy
 - `names(dane), colnames(dane), rownames(dane)`
- Edycja/zmiana danych
 - `edit(dane)`
 - mechanizmy Rstudio.

Przykład 1 – przygotowanie katalogu

- W katalogu domowym utwórz katalog *ADPS/Lab1*
 - `dir.create('~ /ADPS')`
 - `dir.create('~ /ADPS/Lab1')`
- Zmień katalog roboczy w Rstudio na *ADPS/Lab1*
 - `setwd('~ /ADPS/Lab1')`
- Powyższe operacje można wykonać korzystając z zakładki *Files*
 - *New Folder*
 - *More -> Set As Working Directory*

Przykład 1 – pobranie danych

- Znajdź i pobierz dane historyczne spółek giełdowych z portalu www.bossa.pl
 - zakładka *Notowania & wykresy*
 - *Dane do programów AT -> Metastock -> Wszystkie grupy GPW -> baza danych w formacie tekstowym -> mstall.zip*
- Zapisz plik *mstall.zip* do katalogu *ADPS/Lab1*.
- Rozpakuj w tym katalogu dane spółki KGHM
 - `unzip('mstall.zip', 'KGHM.mst')`

Przykład 1 – wczytanie danych

- Wczytaj dane z pliku KGHM.mst do środowiska R:
 - `df_KGHM = read.csv('KGHM.mst')`
- Obejrzyj dane dotyczące spółki KGHM, zwróć uwagę na nazwy kolumn.
- Zmień nazwy kolumn:
 - `names(df_KGHM) = c('ticker', 'date', 'open', 'high', 'low', 'close', 'vol')`

Przykład 1 – wykres kursu w czasie

- Wykres kursu otwarcia w zależności od daty:
 - `df_KGHM$date = as.Date.character(df_KGHM$date, format = '%Y%m%d')`
`plot(open ~ date, df_KGHM,`
`type = 'l', col = 'blue',`
`xlab = 'Data', ylab = 'Kurs otwarcia [zł]',`
`main = 'KGHM')`
`grid()`

Przykład 1 – procentowe zmiany kursu

- Wykres procentowych zmian kursu otwarcia:
 - ```
df_KGHM$open_ch= with(df_KGHM,
 c(NA, 100*diff(open)/open[1:length(open) -1]))
plot(open_ch ~ date, df_KGHM,
 type = 'l', col = 'blue',
 xlab = 'Data', ylab = 'Procentowa zmiana kursu otwarcia [%]',
 main = 'KGHM')
grid()
```



# Przykład 1 – histogram

---

- Histogram procentowych zmian kursu otwarcia:
  - `hist(df_KGHM$open_ch,`  
    `breaks = 50, prob = T,`  
    `xlab = 'Zmiana kursu otwarcia [%] ',`  
    `ylab = 'Częstość występowania',`  
    `main = 'Histogram procentowych zmian kursu KGHM' )`  
    `grid()`

# Przykład 1 – FGP

---

- Wartość średnia oraz odchylenie standardowe zmian kursu otwarcia:
  - `m = mean(df_KGHM$open_ch, na.rm = T)`  
`s = sd(df_KGHM$open_ch, na.rm = T)`
- Dorysowanie do histogramu wykresu gęstości rozkładu normalnego o obliczonych parametrach:
  - `curve(dnorm(x, mean = m, sd = s), add = T, col = 'red', -10, 10)`

# Przykład 1 – wykres pudełkowy

---

- Wykres pudełkowy procentowych zmian kursu otwarcia:
  - `boxplot(df_KGHM $open_ch,`  
    `col = 'green',`  
    `xlab = 'KGHM', ylab = 'Zmiana kursu otwarcia [%] ',`  
    `main = 'KGHM' )`  
`grid()`

## Przykład 2 – pobranie danych

---

- Pobierz dane historyczne dotyczące katastrof lotniczych ze strony:
  - <https://opendata.socrata.com/Government/Airplane-Crashes-and-Fatalities-Since-1908/q2te-8cvq>
  - zakładka *Export* -> *CSV*.
- Zapisz plik *Airplane\_Crashes\_and\_Fatalities\_Since\_1908.csv* do katalogu *ADPS/Lab1*
- Wczytaj dane do środowiska R:
  - `kat = read.csv('Airplane_Crashes_and_Fatalities_Since_1908.csv')`
- Obejrzyj dane, zwróć uwagę na puste pola.

## Przykład 2 – liczba wypadków w latach

---

- Dodanie do danych kolumny z rokiem:
  - `kat$Year = strftime(as.Date(kat$Date, '%m/%d/%Y'), '%Y')`
- Wykres liczby wypadków w danym roku:
  - `plot(table(kat$Year),  
      type = 'h', col = 'blue',  
      xlab = 'Rok', ylab = 'Liczba katastrof',  
      main = 'Liczba katastrof w roku' )  
grid()`

## Przykład 2 – liczba ofiar w latach

---

- Agregacja danych po latach:
  - `Ofiary_agr = aggregate(Fatalities ~ Year, kat, FUN = sum)`
- Wykres:
  - `plot(Ofiary_agr,  
      type = 'h', col = 'blue',  
      xlab = 'Rok', ylab = 'Liczba ofiar',  
      main = 'Liczba ofiar katastrof w roku' )  
grid()`

# Generowanie liczb losowych

---

- Funkcje dot. rozkładów, przedrostki: d, p, q, r:
  - **d**rozkl() – funkcja gęstości prawdop. dla rozkładu **rozkl**,
  - **p**rozkl () – dystrybuanta,
  - **q**rozkl () – kwantyl / dystrybuanta odwrotna,
  - **r**rozkl () – generator liczb pseudolosowych,
  - **rozkl** = np. binom, pois, geom, unif, norm, exp, chisq, t, beta, gamma,....
- Podstawowe wskaźniki:
  - mean(), sd(), var(), median(), quantile()
- Empiryczna dystrybuanta: **ecdf()**
- Losowanie ze zbioru - **sample()**
  - **sample**(1:6, 20, replace = T)

## Przykład 3

---

- Generacja 1000 próbek z rozkładu normalnego  $N(2,9)$ :
  - `proba = rnorm(1000, mean = 2, sd = 3)`
- Wartości parametrów z próby
  - `m = mean(proba); s = sd(proba)`
- Histogram i gęstość prawdopodobieństwa:
  - `hist(proba, breaks = 20, prob = T)`  
`curve(dnorm(x, mean = 2, sd = 3), add = T, col = 'red', -15, 15)`  
`grid()`



# Przykład 3

---

- Dystybuanta empiryczna i teoretyczna:
  - `plot(ecdf(proba))`
  - `curve(pnorm(x, mean = 2, sd = 3), add = T, col = 'red', -15, 15)`
- Wykres pudełkowy:
  - `boxplot(proba)`  
`grid()`
- Teoretyczne i empiryczne wartości kwantyli dla 0.25, 0.5 i 0.75:
  - `qnorm(c(0.25, 0.5, 0.75), mean = 2, sd = 3)`  
`quantile(proba, c(0.25, 0.5, 0.75))`

# Przykład 4

---

- Generacja 1000 próbek z rozkładu Poissona  $Pois(4)$ :
  - $M = 1000$
  - `proba = rpois(M, lambda = 4)`
- Wartości parametrów z próby:
  - `m = mean(proba); v = var(proba)`
- Empiryczna funkcja prawdopodobieństwa:
  - `Arg = 0:max(proba)`
  - `Freq = as.numeric(table(factor(proba, levels = Arg))) / M`
  - `plot(Freq ~ Arg, type = 'h', xlab = 'x', ylab = 'f(x)')`
- Teoretyczna funkcja prawdopodobieństwa:
  - `plot(Arg, dpois(Arg, lambda = 4), type = 'h')`

# Przykład 4

---

- Dystrybuanta empiryczna:
  - `plot(cumsum(Freq) ~ Arg, type = 'b', xlab = 'x', ylab = 'F(x'))`  
lub
  - `plot(ecdf(proba))`
- Dystrybuanta teoretyczna:
  - `plot(Arg, ppois(Arg, 4), type = 'b')`

# Zadanie 1

---

- Dla wybranych dwóch spółek
  - sporządź wykresy procentowych zmian kursów zamknięcia w zależności od daty,
  - wykreśl i porównaj histogramy procentowych zmian kursów zamknięcia,
  - wykonaj jeden wspólny rysunek z wykresami pudełkowymi zmian kursów zamknięcia.

# Zadanie 2

---

- Sporządź wykres liczby katastrof lotniczych w poszczególnych:
  - miesiącach,
  - dniach,
  - dniach tygodnia (*weekdays()*).
- Narysuj jak w kolejnych latach zmieniały się:
  - liczba osób, które przeżyły katastrofy,
  - odsetek osób (w procentach), które przeżyły katastrofy.

## Zadanie 3

---

- Dla 2 różnych zestawów parametrów rozkładu dwumianowego:
  - $\text{Binom}(20, 0.2)$
  - $\text{Binom}(20, 0.8)$narysuj empiryczne funkcje prawdopodobieństwa i dystrybuanty.
- Dla rozkładu dwumianowego  $\text{Binom}(20, 0.8)$  wygeneruj trzy próby losowe składające się z  $M = 100, 1000$  i  $10000$  próbek. Dla poszczególnych prób wykreśl empiryczne funkcje prawdopodobieństwa i dystrybuanty. Oblicz empiryczne wartości średnie i wariancje. Porównaj je z wartościami teoretycznymi.

## Zadanie 4

---

- Wygeneruj  $K = 500$  realizacji (powtórzeń) prób losowych o długości  $M = 100$  z rozkładu  $Binom(20, 0.8)$ .

Dla wszystkich realizacji oblicz wartości średnie i wariancje. Następnie narysuj histogramy wartości średnich i wariancji.

Porównaj otrzymane wyniki z wartościami teoretycznymi.

Powtórz eksperymenty dla  $M = 1000$  i  $M = 10000$ .

Wskazówka:

```
mm = replicate(500, mean(rbinom(M, 20, 0.8)))
```

Dziękuję za uwagę!

Pytania ?